

26. märts – rahvasaadikute valimise päev

Boris Moisei p. Gavronski on sündinud 1934. a. Eestis, Tartus töölisperekonnas.

1953. a. lõpetas ta Valga 1. keskkooli ja 1958. aastal veterinaararstina Eesti Põllumajanduse Akadeemia. Aastatel 1958–61 töötas B. Gavronski Annikvere veterinaarjaoskonna juhatajana, 1961–67 Haljala kolhoosi veterinaararstina, alates 1967. a. „Kiire“ kolhoosi esimehena. Alates 1970. a. on ta Väike-Maarja kolhoosi esimees ja 1987. aastast ühtlasi agrofirma „Pandivere“ peadirektor.

Kõikidel ametikohtadel on B. Gavronski end näidanud ettevõtliku, asjatundliku ja printsiaal-se spetsialistina.

NLKP liige 1967. aastast. Eesti NSV teeneline põllumajandustöötaja 1982. aastast. Kahe täiskasvanud poja isa.

Boris Gavronski

Miks mina,

...põllumees, tahan saada saadikuks? Kas on vajalik maamehe kaalöömine suures poliitikas? Need on küsimused, millele mul tuli vastata enne kui andsin nõusoleku oma kandidatuuri ülesseadmiseks.

Minu kandideerimissoov tulenes põllumajanduse olukorrast Eestis ja N. Liidu tervikuna. Kõige kujukamalt iseloomustab põllumajanduse olukorda meie toidulaud, mis ei ole muutunud põrmugi paremaks, kui see oli 50 aastat tagasi. Ebareaalne põllumajanduspoliitika on põhjustanud riigis korduvalt majanduskriise. Eestimaa on haige: haiged on nii maa kui inimene. Tootmine iga hinna eest on viinud maa ökoloogilise katastroofini, inimese väljakurnamiseni ja töö võo-
randumiseni.

Toetades 16. novembri suveräänsustaoitlusi ja EKP Keskkomitee XI pleenumi seisukohti seane oma tegevuse eesmärgiks inimkeskse ühiskonna loomise. Eesmärgi saavutamiseks pean tähtsaks järgmisi tegevussuundi:

— Eesti ja teiste liiduvabariikide (nende soovil) suveräänsuse tagamine,

— suveräänsuse liiduvabariikide liidu loomine, kus Nõukogude Liidu keskvoim saab õigused, mida delegerivad talle liitu kuulujad,

— Eesti ja teiste liiduvabariikide kodakondsuse sätestamine, et tagada paikkonna põliselanike õiguste realiseerimine,

— õigusriigi loomine, selleks vabariigi ja liidu uute konstitutsioonide väljatöötamine ja vastuvõtmine; stalinlike kurjategijate avalikustamine.

Eelkõige ja eriti tahan rõhutada radikaalsete majandusreformide läbiviimise vajalikkust. Aluseks tõelisele reformile majanduses peab saama lsemajandava Eesti programm ja sarnaste komplekssete reformide programmid teistes liiduvabariikides.

Leian, et IMEt pole võimalik ellu viia ümberkorraldusteta põllumajanduses. Maamehena pean tähtsaks järgmiste probleemide lahendamist:

— omandivormide ja tootmisviiside mitmekesisuse kehtestamine ning neile võrdsete poliitiliste ja juriidiliste garantiide andmine,

— kõrgtehnoloogia rakendamise põllumajanduses, selleks tõhus-
tades riiklikku abi,

— ökoloogiaprobleemide lahendamise riiklikul tasandil ja koos tootmise arendamisega ökoloogilise ohutuse kindlustamine,

— mahepõllumajanduse arendamine, selleks riiklikul tasemel tehnoloogiate väljatöötamine ja arendamine.

Ja veel: rahva varustamine toiduainete ja rahvatarbekaupadega peab olema nõukogude võimu üks põhiülesanne. Riik, rakendades vastavat majandusmehhanismi, peab võimaldama inimväärse elu meie maal.

Lugupeetud valijad! Minu põhimõtted ja elukogemused lubavad öelda et ilma majanduspoliitika radikaalse muutuseta ei lähe elu Ees-

timaal paremaks. Mul oleks hea meel kui mitmed asjad oleksid meie maal nii nagu meie kolhoosis. Mõned näited:

— keskmine palk 373 rubla,

— noore pere toetuseks kehtib kord, kus naine võib laste kasvatamiseks olla kodus 3 aastat, saades ühe, kahe või kolme lapse eest toetust vastavalt 50, 75 ja 100 rubla; kolmanda lapse sünni puhul ühekordne toetus 1000 rubla.

— pensionäride olukorra parandamiseks kehtib meil pensioni alammäär 100 rubla.

26. märtsil toimuvatel valimistel on Teil, austatud valijad, õigus teha valik N. Jessipenko, T. Made, A. Mati, F. Unduski ja minu kandidatuuri vahel. Soovin Teile ja Teie peredele head tervist ja inimlikku õnne!

● VIIS MEEST VÕISTLEVAD. MIKS MINA VALIKSIN B. GAVRONSKI!

PEETER ALBI, Vao kolhoosi esimees: põllumehed peaksid Moskvas olema väärtiselt esindatud. Kui maapidamine teiste meeste hooletaks jätta, siis on läbikukkumine kindel. Kõrvalseisja ei oska otsustada praeguse põllumajanduspoliitika üle, rääkimata tuleviku kavandamisest.

ANTS LEEMETS, firma kommerts-direktor: Moskvasse on vaja tegudeinimest, kes orienteerub hästi nii poliitikas kui majanduses, tunneb sealsetid võimukoridore ja valdab täiuslikult vene keelt. Boris Gavronskist tuleks edukalt tegutsev saadik.

Boris Gavronski kõrval registreeriti 11. veebruaril lõunavalimisringkonna saadikukandidaatideks sõjaväelane Nikolai Jessipenko, Vabariikliku Opetajate Täiendusinstituudi õppejõud Tiit Made, Tallinna Veduridepoo juhendusveduri juht Arvid Matt ja Eesti Televisiooni propagandasaadete peatoimetaja Feliks Undusk.

Afganistanis teeninud poliitöötaja N. JESSIPENKO näeb oma saadikutöö eesmärgi rahva ja partei sideme tugevdamises, võitluses protektsionismi vastu. Armees tahab ta seista perestroika läbiviimise eest, parandada internatsionaalset kasvatustööd, puhastada ohvitseridekaadrit ja parandada selle ettevalmistust. Vastuse küsimusele, milline on tema programm tsiviilelanikkonna suhtes, võttis N. Jessipenko kokku sõnadega — valitsema peavad rahu ja kord.

TIIT MADE öeldust:

Minu platvorm on teie platvorm, see, mis Eestist peab saama. Seega tingimuste loomine, mis tagaks parema äraelamise (mitte üksnes majanduses, vaid kõigis elusfäärides). tsentraalsusest ülesaamine tähendab teed suveräänsuse suunas.

Põhiülesanne on selles, et seista EESTI eest, mitte üksnes kitsalt oma kodu eest.

Ja veel — peame hoidma Eesti pidevalt NSV Liidu ja maailma huvi keskes. See sunnib meid tegutsema, tegutsemine (ja tulemused) omakorda tingivad huvi.

ARVID MATT:

Raudteetöötaja plaanid on seotud vaid raudteega seonduvate küsimuste lahendamise — transpordiühenduse ja -kvaliteedi parandamise ning materiaal-tehnilise järje tõstmisega. Moskva kaudu oleks võimalik hankida rööpaide — selline oli A. Mati põhjendus saalist avaldatud kahtlustele, kas ta on ikka õige mees meid esindama. „Partei plaanid on minu plaanid. Kõik, mis vabariigi valitsus on välja töötanud, on hea. Mina toetan!“

FELIKS UNDUSK:

Iga mees tahab olla peremees oma kodus, iga rahvas omal maal. See on meie sünnipärane õigus. Ajades nn. Eesti asja ei tohi unustada seda maakohat, kust saadikuks valiti. Tuleb jätkata sellest, mis juba käes. Aga käes on meil 16. november.

Meie tee on Eesti IME. Üldist IMEt pole, iga paiga jaoks on oma.

Ajakirjaniku- ja saadikutöö on sarnased — ei saa olla võrdset hea spetsialist igal alal. Aga see, et Afganistani tankide eest oleks saanud palju saksa kombaine, on selge küll vist kõigile.

ENE KESLER

Tiit Made...

...ja Feliks Undusk.

KEVAD SÜDAMES?

Meie keelde on tagasi tulnud sellised sõnad nagu headus, halastus, kaastunne. Meeles on nad meil ikka olnud, kuid igapäev surus alla igasuguse püü neid kasutada. Vast ehk kodu, perekonnaring oli see viimane kants, kus mõistete „hea inimene” ja „lihtsamelne inimene” vahele paralleele ei tõmmatud.

Ühel pool on valitseva režiimi tehtud konkreetsed kuriteod, teisel pahupidi pööratud arusaamad heast ja kurjast, ning vaimu- ja meelelaadi vägistamine. Kumb on laastavam?

Harjusime ja, mis siin salata, oleme siiani harjunud mõtte- ning tegutsemisviisidega, mis 50 aastat tagasi ilmvoimatud tundunuksid. Kas katk on peatatud? Kas saame terveks? Aga meie lapsed?

Lapsed on meie tulevik. Läägevõitu loosung? Seda küll. Aga sellepärast, et sõnad ja teod pole koos käinud.

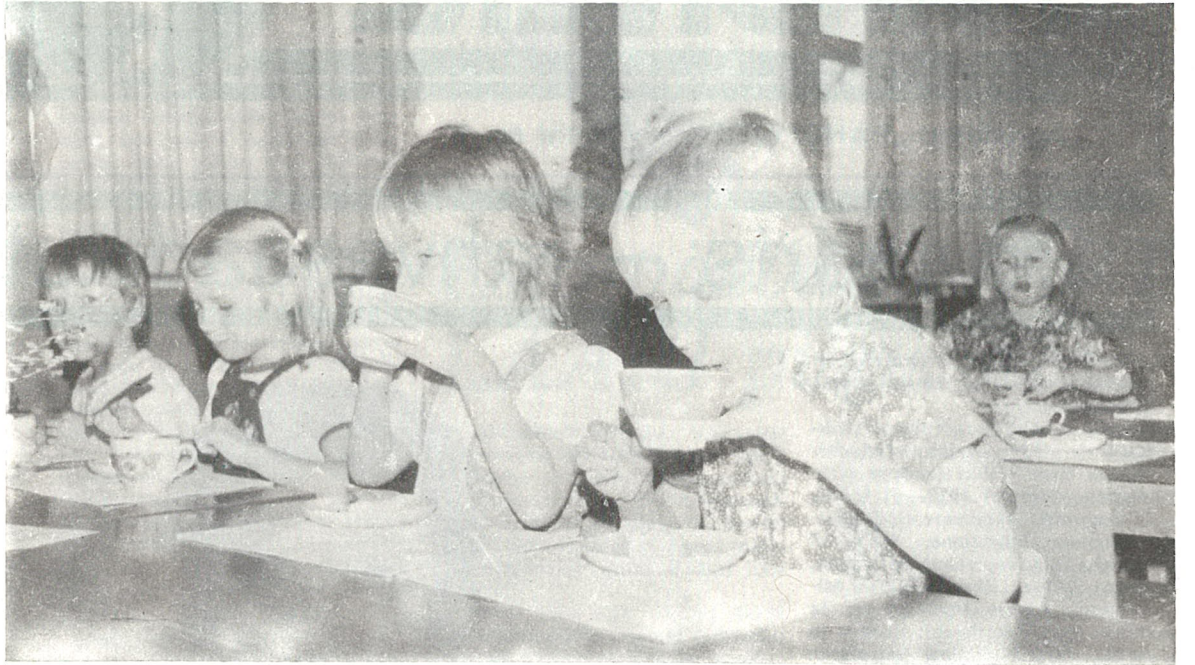
Me kogusime kingitusi ja riideid Nicaragua ja Armeenia lastele. Aga eesti lapsed? Miks nutab kolme-nelja aastane tüdruk õhtuhämaruses suure, raske uksega maja ees? Miks pole kahteistaastasel poisil oma südamevalust kellelegi kodus rääkida? Ja kõige tipuks — miks röövitakse rinnalapsi?

Midagi on valesti. Midagi on väga valesti!

Sellel leheküljel on nii head kui halba meie lastest, seega meist enestest.

Me tahame paremaks saada. Selle uue Eesti jaoks, mis kunagi ikka tuleb. Kindlasti tuleb!

ENE KESLER

KÕIK ALGAB KODUST

Viimastel aastatel on märgatavalt muutunud maa sotsiaalne ilme. On muutunud olustik, paranenud matöötajate materiaalne kindlustatus. Kõik see on mõju avaldanud ka laste kasvatusel.

Lapse arenemist mõjutab oluliselt kodu kasvatuslik, majanduslik ja oluline külg. Perekonnas arendavad ja õpetavad vanemad oma lapsi elukogemuste, pedagoogiliste teadmiste ja oskuste najal. Suurt mõju avaldab lastele vanemate ja teiste perekonnaliikmete (vanaema-vanaisa, vanemad õed-vennad) isiksus, eluhoiak ja väärtushinnangud, ka see, millele on suunatud vanemate jõupingutused, huvid ja püüdlused. Eriti suurt mõju avaldavad lastele vanemate omavahelised suhted. Need suhted loovad perekonna emotsionaalse-

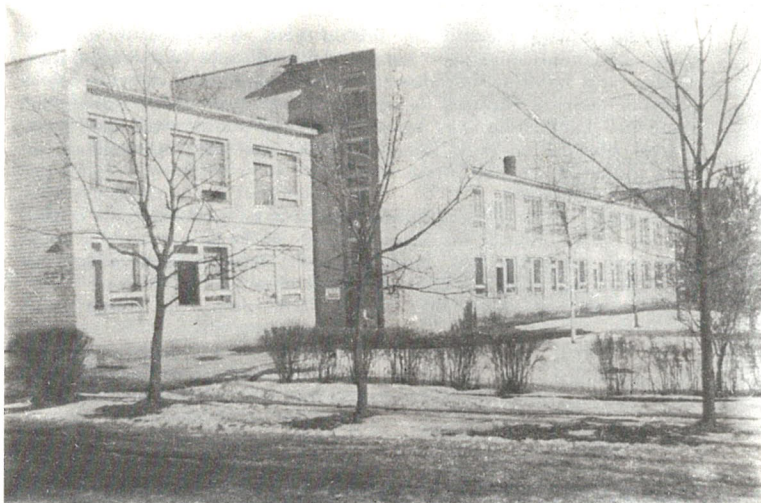
moraalse palge, see omakorda avaldab mõju lapse kõlbluskasvatusele.

Lapsevanemad peaksid endale teadvustama, mida pidada lapse kõlblisel kasvatamisel põhiliseks: kas lapsega suhtlemisel valitseb vanemate vahel üksmeel; millises olukorras on laps aktiivne, algataja, tähelepanelik, hea ja hoolitsev; kuidas saavutada, et lapsed austaksid vanemaid inimesi; kuidas kujunevad lapse suhted õdede-vendadega, kuidas nad omavahel mängivad; kas suuremad lapsed hoolitsevad nooremate eest; mida lapsele lubatakse, mida keelatakse, missuguseid vahendeid kasutatakse karistamiseks ja tunnustamiseks; kellega jagab laps oma muresid ja rõõme?

Kui vanemad oskavad ja tahavad seda kõike oma laste juures märgata ja arvestada, siis suudavad nad luua oma perele turvalise kodu ja anda oma lastele praegu nii defitsiitset hingevarustust. Kõik saab ju alguse kodust!

Väike-Maarja kolhoosi lastepäevakodu juhataja
MALLE KUTUZOV

Laste perinataalse suremuse poolest on Väike-Maarja piirkond rajoonis esikohal. Mis siis on perinataalne suremus? See on loote suremus ülas ja kuni üks nädal pärast sündi. 24 juhu sisse, mis „Viru Sõna” artiklis märgitud, kuuluvad ka Laekvere ja Rakke ambulatooriumide teeninduspiirkonnas sur-

tab naiste vähesteid teadmisi rasedusvastaste vahendite kohta. Ses suhtes on soovitatav nõu pida günekoloogi või ämmaemandaga. Eriti ohtlik on esmase raseduse katkestamine. Iga järgnev abort kahjustab naise organismi ja loob soodsa võimaluse vaimset ebaterve ja vääringuga lapse

immunoloogiliste uuringute abil täpsustatakse platsenta talitust, ultrahelidiagnostika aitab määrata loote suurust ja vääringuid. Juba raseduse varases järgus on võimalik geneetikute kaasabil diagnoosida loote arenguhäireid ja otsustada, kas raseduse säilitamine on põhjendatud. (Võimalused ja ka

teadmised selliste uuringute tegemiseks ämmaemandal muidugi puuduvad.)

Loote seisundi süvendatud diagnostika on vajalik eelkõige juhtudel, kui on olemas kõrgendatud risk haige lapse sünniks.

Seda, kas naine võib saada emaks või mitte, peab otsustama

enne rasedumist. Kui naine on haige, kuid rasedus ja sünnitus pole vastunäidustatud, tuleb naist eelnevalt ravida ja raseduseks ette valmistada.

Väike-Maarja Jaoskonnahaigla
peaarst, pediaater
ENE KINKS

MÕNI SÕNA SELGITUSEKS RAJOONI PEAAKUŠÖÖRI- GÜNEKOLOOGI KIRJUTISELE „VIRU SÕNAS”

nud lapsed.

Põhjuste, miks laps ülas sureb, on palju ja alati polegi võimalik konkreetset põhjust öelda. Tavaliselt on mõjunud põhjuste kompleks.

Rasedust kahjustavate tegurite mõju lootele on seda suurem, mida noorem on loode.

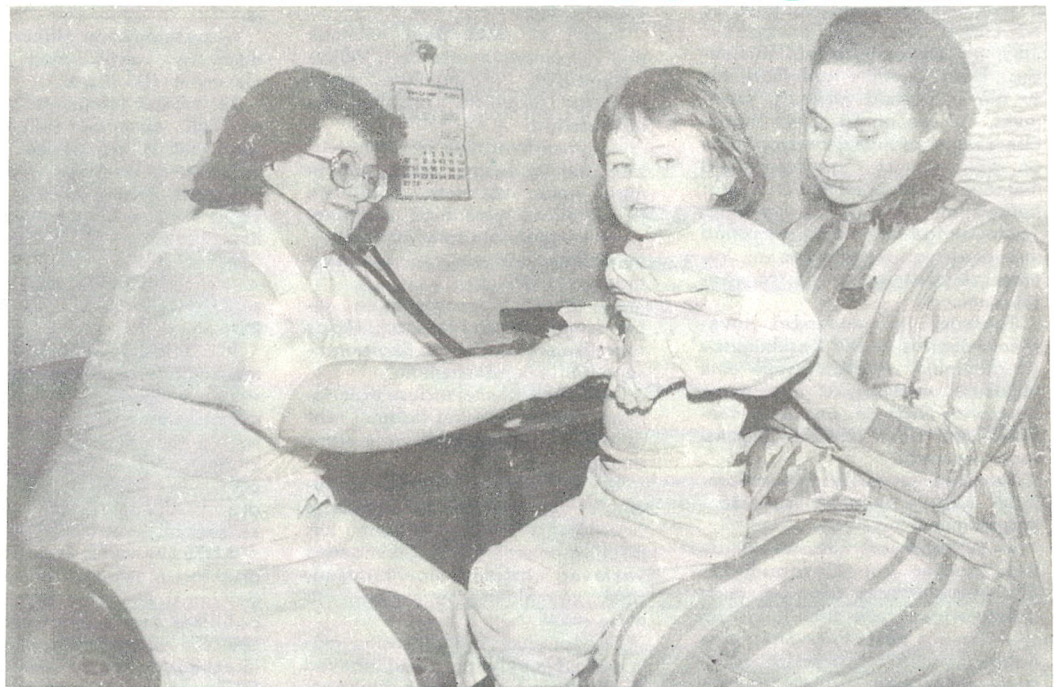
Juba tütarlast tuleb vaadelda kui tulevast ema, sest ainult terve naine saab sünnitada terve lapse. Sugugi vähemtähtis pole mehe tervis, kellega laps muretsetakse.

Noorte seas on laialt levinud suitsetamine ja alkoholi pruukimine, mis kahjustavad sugurakke ja südamelihast. Vähe soovitakse liikuda ja sportida. Koolis on küllaltki selliseid tüdrukuid, kes iga hinna eest püüavad võimlemistunni eemale hoiduda. Sugueluga alustatakse noorelt, samas ei teata rasedusest hoidumisest midagi. Suur abortide arv rajoonis näi-

sünniks.

Vähemtähtis pole ka keskkond, kus naine elab ja töötab. Saastunud keskkond avaldab lootele kahjustavat mõju. Kindlasti etendas oma osa Tšernobõli katastroof (vt. ka „Noorte Hääl” nr. 23, 28, jaan. 1989, „Sündida, et elada”. Toim.). Tähelepanu tuleb pöörata naiste töötingimustele. Loote arengule pole soodsad külmad või liialt kuumad tööruumid, vibratsioon, raske füüsiline ja öötöö, töötamine mürgiste ainete ja kemikaalidega, töö seistes jms.

Märkimata ei saa jätta ka meditsiinilise abi osa terve lapse sünnis. Kahjuks on meie kolme — Väike-Maarja, Laekvere ja Rakke ambulatooriumi teeninduspiirkonnas naised enamasti vaid ämmaemanda hoole all. Tänapäeval on saanud võimalikuks loote elutegevuse jälgimine vastavate aparatuuride abil, loote kardiograafide teostamine. Biokeemiliste ja radio-

Dr. Ene Kinks vastuvõtul.

„Laps on kodu peegel.” Kes meist poleks kuulnud seda vana-sõna? Kuulnud oleme, aga kas ka tõsiselt mõelnud selle vana-sõna tähendusele? Vaevalt?

Kas olete mõelnud, kust on pärit meie lastes peituv ebaausus, julmus, jõhkrus? Sellele küsimusele võib vastata ainult üheselt — kõik saab alguse kodust ja laps on tõesti oma kodu peegel selle sõna kõige otsemas tähenduses.

Kõik perekonnas valitsevad suhted peegelduvad laste käitumises. Kui perekonnas pole vanemate-vahelised suhted korras, kui vanemate käitumine on vastuolus ühiskonnas kehtivate reeglitega, siis ei saa me loota, et lapse käitumine erineks vanemate omast.

Alaealiste asjade inspeksioonil tuleb tegelda kaheksa kodu-dega. Esmalt nõ. amoraalsed perekonnad, kus vanemad kuritarvitavad alkoholi, kus kodud on rüpsed ja lastel puuduvad elementaarsedki elutingimused, nad on söömata ja hooldamata. Selliste amoraalsete perekondade puhul on viltuskamine otsemaid märgatav, kuid meil on ka kodusid, mis on majanduslikult hästi kindlustatud, kus lastel on kõik olemas ning pealiskaudsel vaatlemisel me ei suuda otsustada, mis on nendes kodudes valesti, mis on tinginud laste kõrvalekaldumise õigel teel.

Pean kinnitama, et alaealised ei satu õigusrikkumistesse juhuslikult. On olemas seaduspärasus: kõik saab alguse koolikohustuste mitte-täitmisest, sellele lisandub varsti hulkumine, alkoholi tarvitamine, seejärel vargused. Ja muidugi vanemate kasvatusvead, mida vanemad ei taha endale alati objektiivselt tunnustada, sest kergem on süüdistada kooli ja kasvõi tervet ühiskonda, kui endale tunnustada, et lapse kasvatamisel on kusagil tehtud tõsine viga.

Selle kinnitamiseks võib öelda, et kui nn. probleemses perekonnas on rohkem kui üks laps, siis tavaliselt satuvad seadusega pahuksis kõik selle perekonna lapsed.

Aastaid on alaealiste asjade inspeksioonil tulnud Väike-Maarja külanõukogust tegelda perekondade Metsa, Väljaotsa, Külmalliku, Kortini, Puškini, Lõune ja Kivilaga, sest kui vanim laps perekonnast on saanud täisealiseks, siis on mõni noorem laps just jõudnud sellisesse ikka, millest eelsõudumuse korral algavad kuriteod.

Näiteks on praegu alaealiste asjade inspeksioonis õigusrikkujana arvel Väike-Maarja kolhoosi põllutöölaine Andres Mets (sünd. 1971), kelle käitumises ei ole märgata tendentsi paranemisele. Alaealiste asjade inspeksioonil on tulnud tegelda ka selle perekonna noorima poja Tõnisega (1973), kes käesoleval ajal õpib Puiatu Eri-koolis.

Metsade kodu külastades ei saa öelda, et lastel puuduksid selles kodus normaalsed elamis- ja õppimistingimused. Vastupidi — kodu on puhas ja korras, laste normaalseks arenguks on kõik võimalused. Vanemate töökohast on ema-isa positiivselt iseloomustatud. Tekib küsimus, miks selle perekonna mõlemad pojad on sattunud seadusega pahuksisse? Jälle tuleb kinnitada, et ilmselt on varases nooruses laste kasvatamisel tehtud vigu, sest lapse põhilised iseloomuomadused kujunevad välja viiendaks eluaastaks. Siit tulebki otsida vastust küsimusele, miks noorukiikka jõudnud laps ei allu enam oma vanematele.

Lapsed hakkavad õige varakult omandama kodu ja selles valitseva eluviisi mõjul arusaama sellest, „mis on hea ja mis on halb”, omandama esimesi ühiskondliku käitumise norme. Oleks normaalne, kui laps näeks oma kodus, et olla aus ja töökas — see on hea; teha väiksemale ülekohut, võtta ilma küsimata võõrast asja — see on halb. Aga kui laps näeb iga päev kodus vastupidist, vanemate kahekeelsust, ebaausust? Sageli ei pane

MILLISED ON MEIE LAPSED?

vanemad tähelegi, et väike perekonnaliige haarab lennult iga sõna, iga liigutuse, mida vanemad teevad, ja talletab need mälu. Kui vanemad on silmakirjalikud ja autud, siis saavad need omaks ka nende lapsele.

Kui vanemad arvavad, et täiesti loomulik on töölt kaasa tuua kodusteks vajadusteks riigi vara, ükskõik kui väikestes väärtustes, siis ei maksa neil imestada, kui hiljem elus võib see end valusalt kätte maksta, sest nad on kujundanud lapse arusaama, et võõrast võibki

Siin tahaks tuua ühe näite sellest, et inimene on selline, milliseks keskkond on teda kasvatanud.

Praegu viibib kinnipidamiskohas Väike-Maarja kolhoosi endine põllutöölaine Kalle Tamm (sünd. 1971). Alaealist kasvasid kasu-isa ja ema. Kalle võeti alaealiste asjade inspeksioonis arvele 1986. a. juunis elukohas sooritatud varguse pärast, mille eest Rakvere Rajooni Rahvakohus karistas teda 21. juulil 1986. a. vabaduskaotusega kaheks ja pooleks aastaks. Kohtuotsus ajatati kaheks aastaks, mis tä-

väntvõlle müügil ei ole, aga temal on seda väga vaja ning ta arvas, et võib selle endale kauplusest õõsel salaja muretseda. Kalle oli täiesti teadlik, et ta sooritab kuriteo, millele järgneb tema ühiskonnast kinnipidamiskohta isoleerimine, kuid see ei hoidnud teda tagasi. Miks?

Et seda mõista, tuleb vaadata keskkonda, kust alaealine pärineb, siis alaealise käekäik eriti ei üllata. Lapsena ei saanud Kalle õiget kasvatust, noorukieas ei suutnud ema enam talle mõju avaldada, ema uus abikaasa aga jäi Kalle kasvatamisest vabatahtlikult kõrvale. Kalle vanem vend juba viibis kinnipidamiskohas. Koolis täitis Kalle oma õpikohustusi väga halvasti, puudus sageli põhjusega, vaimsed võimed olid väikesed, õppeedukus ebarahuldav. Nii jäigi Kalle „laeks” ainult viis klassi haridust, millega pole meie elus suurt midagi peale hakata.

Näite Kallest tõin sellepärast, et enamasti on alaealised kurjategijad pärit just poolikutest perekon-

on olemas neljal alaealisel, kolmel alaealisel ka kasuisa, ühte kasvatavad vanavanemad.

Üks suuremaid probleeme, mis viimasel ajal üha tõsisemalt esile kerkib, on alaealiste jõhkrus. Julmus omaealiste ja vanemate vastu on muutunud igapäevaseks. Võib-olla pole veel hilja muuta midagi oma käitumises, oma suhtumises, et anda lastele positiivset eeskujut. Miks tõstab 15aastane nooruk käe omaealise vastu ja peksab ilma nähtava põhjusega läbi?

16. detsembril 1988. a. peksis Väike-Maarja bussijaamas kohaliku keskkooli õpilane Jaanus Vulkan kutsekooli õpilast O. Vinni. Ta oli tolle eelnevalt käskinud endale suitsu tuua ja kui talle toodi üks sigarett, siis lõi Jaanus toojale rusikaga näkku. Löögist kukkus kannatanu vastu seinale. Siis lõi Jaanus teda veel korra jalaga. Oma käitumist loogiliselt selgitada Jaanus ei oska. Ei tahaks uskuda, et talle pole kunagi selgitatud, et pole midagi inetumat kui teise inimese löömine.

Justkui selle kinnituseks, et jõhkrus on muutunud meie elus igapäevaseks, peksid 12. jaanuaril 1989. a. kutsekooli noormehed Veiko Loomets ja Tambet Pahl läbi oma koolikaaslase.

Tundub, et kui ei muutu paremaks igaüks meist, kuni ei parane täiskasvanute omavaheline läbisaamine, ei muutu paremaks meie sirgub põlvkond.

Arvan, et sellele tasub mõelda.

võtta. Kujundamata on jäänud arusaam, et võõra võtmine on tegelikult vargus.

Sama ohtlik on väikelaste liigne hellitamine ja neile kõige lubamine. Lastes on juba varasest east peale vaja kasvatada püüdu arvestada kaasinimeste huve. Kui last on liigset hellitatud, kui talle on kõike lubatud, siis päev-päevast süveneb tas veendumus, et temale ongi tõepoolest kõik lubatud ning tal on õigus saada kõike, mida ta vaid tahab. Kui laps on väike, siis kannatab selle all üksnes oma perekond. Kuid laps kasvab ja temas kord kinnistunud kõikelubatus-tunne võib muutuda kaasinimestele ohtlikuks.

hendab, et alaealisele anti võimalus end parandada vabadust kaotamata. Alaealisel tuli lihtsalt kahe kuu jooksul vabaduses tõestada, et ta on oma õiguserikkumistest aru saanud ja uusi üleastumisi enam ei soorita.

Aeg aga näitas, et Kalle ei suutnud vabaduses käia õiget teed. Katseaja jooksul karistati teda administratiivkorras kaks korda. Töökohalt iseloomustati teda küll positiivselt, kuid vaatamata temaga tehtavale kasvatus tööle sooritas Kalle siiski uue kuriteo — murdis sisse Väike-Maarja kaupluse ja varastas sealt oma mootorratta jaoks väntvõlli. Oma tegu põhjendas alaealine sellega, et kauplustes

dadest, nende elukäik on suuremal või vähemal määral sarnane Kalle omaga ning ikka jõuame tagasi perekonna ja koduse kasvatus juurde.

1. veebruari 1989. a. seisuga oli meie alaealiste asjade inspeksioonis õigusrikkujatena arvel 176 alaealist. Väike-Maarja külanõukogust 15 alaealist, nendest kolm kurjategijatena. Üle 60% juhtudel kasvatab arvelolevaid alaealisi üks vanematest, enamasti ema, mõnel juhul ka isa või vanavanemad.

Väike-Maarja külanõukogust arvelolevatel lastel on mõlemad vanemad olemas seitsmel, ainult ema

Alaealiste asjade inspeksiooni vaneminspektor
ELLE LEPASAAR

Soodustused noorele lastega perele Väike-Maarja kolhoosis

Emal võimaldatakse kodus olla lapse 3 aastaseks saamiseni koos igakuise toetuse maksmisega:

esimese lapsega — 50 rubla, teise lapsega — 75 rubla, kolmanda ja iga järgmise lapsega — 100 rubla.

Emal säilib pidev tööstaaž 3 aastat, ametikoht 1,5 aastat.

Soodustuste saamiseks peab ema olema kolhoosi liige ja kolhoosis töötanud vähemalt 2 aastat. Tööstaaž ei oma tähtsust, kui ema on Väike-Maarja põliselanik ja töötab majandis. Kui ema asub enne lapse 3aastaseks saamist tööle ja last hoiab hoidja, makstakse toetust edasi. Kui ema paneb lapse lasteada, siis toetuse maksmine lõpetatakse ja ema peab tööle minema.

Alates kolmandast lapsest makstab kolhoos noorele perele iga lapse sünni korral ühekordset toetust 1000 rubla; kui vaid üks vanematest töötab kolhoosis — 500 rubla, vallasemale 1000 rubla. Ühekordse toetuse saamiseks peab üks vanematest olema kolhoosis töötanud vähemalt 5 aastat. Vanemad peavad olema eestlased. Mitte-eestlastest vanemad peavad olema Eestis elanud 15 aastat, oma-ma siinset sissekirjutist ja valdama eesti keelt.

Igakuise toetuse ja ühekordse toetuse maksmise iga juhu otsustab kolhoosi juhatus.

Kolhoosi juhatusel on õigus toetuse maksmisest keelduda või igakuise toetuse maksmine katkestada, kui vanematel esineb töödistsipliini rikkumisi, kui üks vanematest kuritarvitab alkoholi või kui suuremad lapsed ei täida korralikult koolikohustust.

Otsus jõustus 1. jaanuaril 1989. aastal.

KEVAD SÜDAMES?

17. veebruaril kella 5 paiku pärastlõunal täitus Võsu pioneerilaagri saal rahvaga. Kohaletunud, umbes 70 inimest, võtsid osa Rakvere rajooni Rahvarinde talvekooli tööst.

Pärast lühikest sissejuhatust ja talvekooli plaanide selgitamist anti sõna „Mainori“ teadlasele **Juhan Kivirähkile**, kes tutvustas „Mainoris“ korraldatavate uuringute kõrgipoolt ja viimaste uurimuste tulemusi. Kuna „Noorte Hää“ avaldas 18. veebruaril tuntud inimeste populaarsuse järjestuse, siis pole mõtet sellel lähemalt peatuda.

Eestimaa Rahvarinde eestseisuse liige **Kostel Grendorf** lahkis eelseisvate valimistega kerkinud probleeme.

Ülo Vooglaiult said kuulajad ülevaate kohalike arenguprobleemide lahendamise ja analüüsi meetoditest. Usun, et saadud teadmisi kasutades on võimalik oma elukoha arengut soodustavaid ja pidurda- vaid tegureid selgeks teha ning kaasa aidata kodukoha edasisele käekäigule.

Järgmist päeva alustas põline Võsu mees **Paul Rannik** kohaliku ajaloo tutvustamisega.

Järgnes **Ott Kooli** ettekanne Virumaa loodushoiust. Selgus, et vaikus fosforiidi kaevandamise ümber on petlik. Üleliidulised ametkonnad pole loobunud (ega ilmselt kavatsengi) plaanist võimalikult rut- tu kaevandama hakata. Loodus- hoidjatele teevad muret ka kaevandustulekahjud. On selgunud, et Kukuruse kaevanduse algas põleng juba 1974. aastal (ja kestab siiani). Ka ei ole sugugi tõestatud, et „Estonia“ kaevanduse tulekahju kustutatud oleks.

Kuna NSVL Energeetikaministeerium kavatses Kirde-Eestisse rajada uue suure ja võimsa soojus- elektriamaa, et hakata Soomele müüma elektrit (alla omahinna), siis kavatsetakse selle varustamiseks põlevkiviga rajada uus kaevandus Kuremäele. Selle kaevanduse rajamisel häviksid täielikult Kurna järved. Need on aga Kohtla-Järve linna veebasseiniks. Moskva tegelasi ei huvita, et linn jääb ilma veeta. Kohtla-Järve linn ja Kiviõli Keemiakombinaat juhiavad oma reoveed juba 12 aastat Kiviõli mahajäetud kaevandusse. Seega on Kiviõlis tohutute mõõtmetega maa-alune reovete basseini. Keegi siin Maarjamaal ei tea öelda, millal see solgibasseini vesi meie põhjaveed täielikult reostab.

Et praegu sünnib Kohtla-Järvel igast 100st lapsest ainult 6 täiesti tervena, pole enam ammu saladus. Tõenäoliselt väheneb tervete laste arv veelgi.

RAHVARINDE TALVEKOOL

O. Koolile järgnesid loomeliit- de esindajate Jaak Jõerüüdi ja Joel Sanga sõnavõttud. **J. Jõerüüdi** val- gustas Tallinna allakäiku kõikidel elualadel, nimetades seejuures Lasnamäe arhitektuuri „genotsiidi- arhitektuuriks“. Ta tutvustas ka ka- hel jalal lonkava monstri — Kul- tuurkomitee, ja eriti selle ühe osa — koondise „Littera“, tege- vust. Temalt kuulsime ka, et seni pole loobutud trükiste eeltsensuuri- st. Tsensuur on vaid veidi lee- bem.

J. Sang lisas omalt poolt, et kõik teosed ilmuvad vananenutena, sest käsikirjad seisavad kirjastustes 2—6 aastat. Mitme sõnaraamatu käsikirjad seisavad kirjastuses ise- gi kuni kümme aastat!

Loomeliitude esindajatele järg- nes talvekooli „tähtsündmus“ — väljakuulutatud programmi järgi pidi kuulajaskonda IME probleemidega kurssi viima mees, kel en- dal IMEga midagi ühist pole — **Feliks Undusk**. Ta püüdis sel- gitada, et IME üks suuremaid vaen- lasi on üks selle autoreid — Tiit Made. Ka oli tal valmis pakk pabereid, mille kohta ta võidu- rõõmsalt teatas, et need on pal- jastused Boris Gavronski kohta. Minu tähelepanekud elust on näi- danud, et enda esiletõstmiseks püüavad teisi inimesi mustata need, kel endal midagi positiivset oma vastaste kõrvale seada pole.

Küsimusele, miks F. Undusk ta- hab saadikuks saada, saime vastu- se: „Ärksamatel inimestel, kes töö- tavad ajakirjanikena, on vaja saadi- kumandaati.“ See avavat võimalu- se ligi pääseda mitmesugustele andmetele ja neid avalikustada.

Mulle meenusid meie partei- juhtide V. Väljase ja M. Tiitma teeleesinemisel koorunud mõtted, et vajame saadikuks teadlasekraa- di ja diplomaadikogemustega me- hi, kes oleksid võimelised Eestimaa huvide kaitsmiseks moodustama ühise meeskonna. Neid seisukohti toetades jõudsin mina küll järeldu- sele, et kõneleja ei anna neid mõtte kuidagi välja.

Samal õhtul esines kuulajaskon- na ees meie lugupeetud maavanem **Lembit Kaljuvee**. Ja nagu ikka, oli kontakt kuulajatega väga hea. Kuulsime lähemalt oma rajooni mu- redest ja probleemidest, tekkis elav keskustelu.

19. veebruari esimeseks külali- seks oli „Vikerkaar“ peatoime- taja **Rein Veidemann**. Ta selgitas ERRi seisukohti, arenguvõimalusi ja avaldas arvamust, et ERRist võivat hiljem välja kasvada mitmed poliitilised parteid — talurahvaerakond või maaliit, tsentristlik partei või veel midagi muud. Praegu on aga ERR rahvaliidumise ega kujuta en- dast mingil juhul parteid. R. Veidemann avaldas arvamust, et tuleks

selgitada, kas meie praegune kom- munistlik partei on selle 20. aastail loodud kommunistliku partei järg- lane, kes püüdis Eestimaad 1924. aastal maha müüa ning kel see 1940. aastal ka õnnestus, või on meil praegu mõni teine kommu- nistlik partei.

Komparteid tituleeritakse prae- gugi proletariaadi parteiks. Kuid keegi pole seni üheselt ära seleta- nud, kas või mis see proletariaat siis ikkagi on. Proletariaadi partei on kogu oma võimu perioodil rah- vast ekspluateerinud. Kuhu on siis jäänud ekspluateerimise lõpetami- ne, mida kuulutati nõukogude võim- u kehtestamisel? Kuna prole- tariaati on püütud samastada töö- lisklassiga, siis see ehk seletab ka talupoegkonnale pidevalt tehta- va ülekohtu tagamaid. On ju prae- gugi põllumees see, keda meie maal kõige ülekohtusemalt kohel- dakse.

Kokkuvõtteks lisas R. Veide- mann, et ERRi eesmärk pole sugugi endise Eesti Vabariigi taastamine, vaid uue, elamisväärse ja inimsõb- raliku tuleviku loomine.

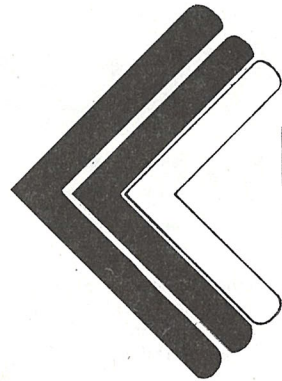
Vello Saatpalu tutvustas oma esi- nemises võimalusi ja kavasis minna üle mitme partei süsteemile. Lähem- malt tutvustas ta kavatsust luua Eesti Demokraatlik (või Sotsiaal- demokraatlik) Partei. Kuulajaid tut- vustati ka uue loodava partei põ- hikirjaga. Eesti Demokraatliku Par- tei eesmärk on majanduse vaba, ainult majandusseadustele alluta- tud areng. Oma olemuselt saab Eesti Demokraatlik Partei olema väga sarnane Rootsi Sotsiaalde- mokraatliku Parteiga.

Millal mitme partei süsteem ametlikult teoks saab, oleneb meie võimude otsustest.

Meie majandusest arvas V. Saat- palu, et selle kahe kitses, s.t. renditöö ja kooperatiivindusega võiks ehk kuidagi Venemaa ära toita, kuid arengumaa tasemelt kaugemale ikka ei jõuaks.

Talvekoolile hinnangut andes võib öelda, et selliseid üritusi, ol- gu nad siis talve- või suvekooli või koguni mõne muu nime all, võiks edaspidi korraldada. Kuid tingimuseks peaks seadma esineja- te rangema valiku, sest tiik tõrva (antud juhul F. Unduski taktitu ja teabevaene esinemine) võib ära rikkuda potiitäre mett.

Rakvere rajooni RR
Simuna tugirühma
volinik
KALJO TAMM

ESTO '88 MELBOURNE

Esto-päevad MART LAARI pilgu läbi

Kõigepealt eellugu. Välispassi ja lennukipileti hankimine nõudsid nii palju närvikulu, enesealandust ja kasutuid käike, et emotsionaal- semad, õrnema nahaga ja endast enam lugu pidavad inimesed (nagu näiteks Heinz Valk) sõidust loo- busid.

Edasi läks aga nii, et Delhi tsiviillennuvälja asemel maandus lennuk Karachi sõjaväelennuvälja- le, kus vastuvõtt polnud kõige sõb- ralikum. 9tunnise väikese hiline- mise järel jõudis lennuk Singapuri ja seal selgus, et Delhis (kus lennuk siiski ära käis) oli Mart Laari pagas maha tõstetud. „Kõik, mida omasin, oli mul seljas. Nagu Lauri Leesi Prantsusmaale minnes,“ oli M. Laari rõõmus kommentaar. (Vahemärkusena noipalju, et ham- baharja või vihmavarju puudumise pärast M. L. ei kannatanud, kõik vajalik muretsesi kohapeal.)

Melbourne'i suurimas, St. Pauli katedraalis toimunud avajumala- teenistuse järel (kus muide õnnis- tati Adelaide'i Eesti Seltsi lipp, mis hiljem Eesti Muinsuskaitse Selt- sile edasi anti) korraldati korjan- duse. Kui M. L. nõukogude rubla- dega tagasihoidlikult ligi astus, öeldi veidi tõrjuvalt — täname, ei-ei.

Päevad nägid välja nii: hommi- kupoolikult olid spordivõistlused, poliitilised kogunemised, skautide, rindemeeste või mõne kitsama eri- ala teadlaste kohtumised. Keskpäe- val oli tavaliselt mõni suurem vabaõhukontsert, pärastlõunal in- tiimsemat laadi kohtumised, õhtuti esinesid välis-Eesti teatrid, toimu- sid õised suurkontserdid ja ballid. Kella 12st oli avatud ka KÕRTS. Restorani peremees, kes KÕRTS! eestlastele välja üüris, algul kaht- les, kas tegi äriselt õige sammu, kuid esimese ööga olid tal kulutu- sed tasa — nii palju oli külas- tajaid.

Kõige sügavam mulje jättis M. Laarile uusaastaball, kus 400 inime- sega täidetud saalis lauldi Eesti hünni ja sooviti üksteisele kõike head, šampusepokaal käes.

Vabadusrongkäigus julges osa- leda vaid ansambel „Leegajus“ ja Eesti Muinsuskaitse Selts, sest loosungid, mida kanti, nõudsid üs- na palju, ja hirm on meis veel sü- gaval sees.

ESTO-päevade lõpetamisel Mel- bourne'i hipodroomil antigi üle lipp, kaasas soov heisata see Pika

Hermanni torni. Mart Laar lubas seda teha, aga alles vabas, iseseis- vas Eestis.

Nüüd veidi suhtumisest. See oli enamasti sõbralik ja soe, nagu Austraalia kliima. Peamine, mida küsiti, nagu Mart Kadastik „Eda- sis“ väitis: meie suguvennad taha- vad vaid teada, milleks konkreet- selt nende raha kasutatakse. (Nad elavad küll võrratult inimväärsema- tes tingimustes, kuid kõik on saa- dud oma ränkaskes tööga. Eestist lahkuti ju enamasti nii, et ainsaks varanduseks kaks kätt ja mõistus.)

Aga oli ka teistsugust suhtumist. Nähes ESTO passi, kus asukoha- maaks märgitud Eesti, küsiti, ega te ometi sellele jubedale maale tagasi lähe. Ja sosistati saladuslikult kõr- va: „Teile tulevad kohe tankid sisse.“ Selle argumendi peale vas- tatud: „Meil on juba tankid sees. Me näeme vaeva, et neid välja saada.“

M. Laari sõnutsi on noorte mee- lelaad väga eestipärane, kuigi keel üsna konarlik. Perfektse inglise keele taga olla tunda soome-ugri- likku mõttemaailma. Praegu ongi välis-Eesti poliitika suures osas ingliskeelsete noorte käes. Seda meeldivam oli kogeda, et eestlus on tunne, on maailmavaade. Eest- lus on lihtsalt olemas.

Poliitilistel kohtumistel kõitis M. Laari ühtsuse vaim, mis vaa- tamata lahkavamatele ka oponen- tide seas valitses. Lahkarvamused jäid tõekspidamiste tasemele, võit- lesid ideed, aated, mitte isiksused. Poliitiliste ühenduste meelsusest niipalju, et „Muinsuskaitse pole küll poliitiline organisatsioon, aga ka kõige parempoolsematest välis- eestlastest on ta kaks sammu pa- remal.“ On muidugi ka eurokom- munistlik suund, mille esindaja on näiteks meilgi tuntud Rein Taage- pera.

Mis puutub ESTO-päevade kor- raldamise Tallinnas, siis M. Laar arvab, et me uputaksime nad, siin oma professionaalse kunstiga ära. ESTO-päevade mõte on ju Eesti kultuuri mujal maailmas elus hoida.

Tagasiteel tegi lennuk eksilennu, seekord Araabia Ühendemiraati- desse. Võttis aega, mis võttis, nüüd on ESTO! käinud kodus. Muljed on üsna erinevad, sõltuvalt sellest, kellega suheldi, milliste ootustega mindi ja mida oldi valmis vastu võtma. Igaühe jaoks omad ESTO- päevad...

TEATEID

Loomisel on puhkpilliorkester Simuna ja Laekvere piirkonna pilli- meestest. Kõigil huvilistel palume endast teatada hiljemalt 30. märtsiks Laekvere Kultuurimaja telefonil 95 335.

Väike-Maarja kolhoosi ametiühingukomitee ootab uusi avaldusi auto ostuloo saamiseks. Avaldusi võetakse vastu neilt, kel autot RAI-s arvel pole.

Samuti oodatakse uusi avaldusi elamistingimuste parandamiseks.

Noormeelele, kes Väike-Maarja kolhoosist Nõukogude armeesse teenima võeti ja pärast demobiliseerumist kolhoosi tagasi tööle tulevad, võimaldab Väike-Maarja kolhoos pikaajalist protsendita laenu 1000 rubla. Pärast 5aastast töötamist kustutab kolhoos 50% lae- nust.

